

Debbie Rijnders:

'Ik zoek de confrontatie niet op, maar schuw die ook niet'

Als gedragstherapeut voor dieren geniet ze grote bekendheid. Ook de lezers van *Onze Hond* herinneren zich haar altijd boeiende bijdragen. Welke trends ziet Debbie Rijnders op het snijvlak van diergedrag en diertraining?

Wie denkt dat Nederland overvol is, zou eens een kijkje moeten nemen in en rond het Groningse Ter Apelkanaal. Daar, te midden van uitgestrekte bossen en landerijen, ligt de woning van Debbie Rijnders, gedragstherapeut voor dieren, diertrainer, en niet te vergeten directeur van de Tinley Academie. Die woning, enkele jaren geleden betrokken en beetje bij beetje opgeknapt, ligt aan een stille landweg. Haar paarden en pony's grazen er vredig in de wei, haar twee honden begroeten de bezoeker met imposant geblaf.

Het eerste wat opvalt, is het bordje bij jouw voordeur met als tekst: 'De wereld is één groot gekkenhuis, en dit is het hoofdkantoor'. De knipoog moge duidelijk zijn, maar in elke knipoog schuilt tevens een kern van waarheid.

Debbie: 'Dat klopt. Zeker in deze laatste maanden, die door corona gedomineerd worden, zie je dat de wereld gek is geworden. Wat ik in dit coronatijdperk constateer, bespeur ik ook in de hondenwereld: er zijn ontzettend veel "deskundigen". Niet gehinderd door enige kennis of onderbouwing, wordt er van alles geroeptoeterd. Iedereen meent tegenwoordig overal verstand van te hebben. Natuurlijk mag iedereen overal iets van vinden, maar ik ben nog van de generatie die vindt dat je je eerst inleest, voordat je je mond opentrekt. Iets beweren op basis van feitenkennis, daar ontbreekt het bij menigeen op stuitende wijze aan.'

Wat ik in de tekst op het bordje ook lees, is enige zelfspot. 'Hoe ouder ik word, hoe sterker ik besef dat ik steeds minder weet. Als ik kijk naar dieren in het algemeen en honden in het bijzonder, dan was het vroeger allemaal veel eenduidiger. Je had een alfa- en een omegahond, en je zei gewoon tegen het dier dat het moest gaan liggen. Of die hond daar zelf ook een mening over had, vroeg je je in het geheel niet af. Aan tafel hielden kinderen hun mond dicht als volwassenen spraken.'

'Ik hang het wereldbeeld aan dat ik niet veel verschil van een ander levend wezen, dat ik net zoveel recht heb als dat andere levende wezen. Gebaseerd op het christendom hebben wij mensen lange tijd gedacht dat wij superieur waren. De mens als rentmeester van de schepping, die zienswijze heb ik nooit gedeeld. Ik ben altijd uitgegaan van het gelijkwaardigheidsprincipe. Mede daardoor heb ik steeds opengestaan voor alles wat dieren lieten zien. Een voorbeeld: op Instagram volg ik een vrouw die een aantal knoppen met woorden heeft gemaakt. Haar hond kan daardoor drukken op woorden als "uit" of "boos". Verbazingwekkend als je ziet, wat zo'n hond allemaal kan. Maar ik ben wel van de wetenschap. Ik ben niet van het zweverige invullen.'

Hebben wij, ook in emotionele zin, meer met dieren gemeen dan we dachten?

'Laat ik de parallel met mensen trekken. Ik kan jou nog zo goed kennen, maar als jij me vertelt dat je ergens bang voor

bent, kan ik nooit voelen of weten wat er exact in jou omgaat. Omdat woorden vaak de lading niet dekken. Dat heb je al met mensen onder elkaar, dus laat staan met een levend wezen dat de wereld zintuiglijk totaal anders waarneemt dan jij en ik. Ik heb geen idee wat mijn hond ruikt. Daar kan ik mij geen voorstelling van maken. Wij hebben immers slechts een gebrekige neus. Ik weet dat mijn hond angst en blijdschap kan ervaren, maar hoe dat voor hem precies is, weet ik niet. Daarom heb ik moeite met mensen die dat vermenselijken. Ik maak verschil tussen je inleven en projecteren.'

'Daarom heb ik moeite met mensen die dat vermenselijken'

Vroeger was een dier een ding. Je kon ermee doen wat je wilde. Nu stellen ook wetenschappers dat het gevoelsleven van dieren veel rijker is dan onze voorvaderen beseften.

'Voor mij is dat al mijn leven lang een vanzelfsprekendheid. Ik heb altijd dieren gehad. Honden, paarden, vogels, konijnen, et cetera. Maar nogmaals: je kunt er enkel voor openstaan en aanschouwen. Niet alleen bij dieren, maar ook bij mensen.'

Wat is de bron van jouw liefde voor en interesse in dieren?

'Mijn bron is het slechte huwelijk van mijn ouders. Zij hadden bijna zestig jaar een haat-liefdeverhouding. Als kind groei je dan op in een situatie waarin je de hele tijd kijkt en inschat. Als kind leerde ik inschatten hoe de bui van mijn ouders was. Ik heb er een antenne voor ontwikkeld om te observeren, en om die observatie vervolgens om te zetten in begrijpen.'

Dat klinkt niet als een gelukkige jeugd?

'Geen ideale jeugd. Ongelukkig is te sterk uitgedrukt. Mijn jeugd ging niet over rozen. Ik ben snel volwassen geworden. Dat heeft ook zijn voordelen, al was het maar omdat het mij m'n werk heeft gebracht, omdat ik mij automatisch verdiep in anderen. En ik ben als kind sneller bij dieren uitgekomen. Bij een hond of kat kun je uithuilen, en dat deed ik dan ook.'

Denk je dat je jeugd ertoe heeft geleid dat je later gedragstherapeut voor dieren bent geworden?

'Ik krijg kromme tenen van figuren die zeggen: als je de mens leert kennen, ga je van dieren houden. Ik

vind dat haast een belediging voor dieren. Zo van: je bent als dier goed genoeg omdat de mens niet naar behoren functioneert. Wat een flauwekul. Ik hou van mensen en ik hou van dieren.'

In 1999 maakte je de switch van sociotherapeut naar gedragstherapeut voor dieren. Je volgde je hart?

'Ik heb al mijn leven lang een huis vol dieren gehad. Dat is de constante. Waarom ik overstapte? Het verbaasde mij in die tijd dat er in de hondenwereld niet systemisch gedacht en gewerkt werd. Ik bedacht toen: dat kan toch anders? Als het bij mensen wel kan, kan het bij dieren toch ook?'

Kortom, je ontdekte een braakliggend terrein. Hoe kijk je daar nu op terug? Is er in de twee decennia die intussen zijn verstreken veel gewonnen?

'Op het gevaar af dat men mij een oude zeur vindt, zeg ik toch dat de zwarte kant van de sociale media is dat iedereen denkt een deskundige te zijn. Er wordt op grote schaal selectief gesnoept in de aanwezige kennis. In die zin vind ik de situatie in de afgelopen 21 jaar eerder verslechterd. Sommige dingen gaan een eigen leven leiden, waarna het gros van de mensen er klakkeloos achteraan hobbelt. Men leest niet meer alle onderzoeken door, men is niet kritisch, men houdt zich niet zelden vast aan dingen die niet kloppen.'

Op die sociale media liet je weten: 'Kennis over dieren is bij veel mensen ver te zoeken, en de media spannen de kroon'.

'Een paar voorbeelden: soms stuit je op foto's van paarden in de krant, waarbij je onmiskenbaar ziet dat het gezicht van zo'n dier vertrokken is van pijn. Of je leest een artikel over vrolijke honden waarbij doodleuk foto's worden afgebeeld van honden die zeer duidelijk conflictsignalen vertonen.'

Met andere woorden: er is nog heel veel te winnen?

'Kijk nou eens naar de stroombanddiscussie. Die stroomband is in het verdomhoekje geplaatst vanuit de overtuiging dat alles met positief bekrachtigen te regelen is. Dan denk ik: check je feiten. Instinctgedrag kan sterker zijn dan de beloning die volgt in een trainingssituatie. Dat is door Keller en Marian Breland in 1961 al aangetoond. Een hond die geboren is uit lijnen waar jachtpassie tot in de teennagels zit en die deze passie ook heeft kunnen botvieren, breng je echt niet in elke situatie op andere gedachten met een biefstukje. Natuurlijk lukt dat wel in geconditioneerde omstandigheden waar de prikkel van de jacht niet zo aanwezig is, maar het jachtgedrag zit zo diep in het dier verankerd dat het in het veld gegarandeerd fout gaat.

Begrijp me goed: ik ben er geen voorstander van dat iedereen lukraak gaat trainen met een stroomband, maar dit middel kan als uiterste remedie in bekwame handen wel degelijk effectief zijn. In Zwitserland heersen de strengste welzijnswetgevingen. Daar mag het wel worden

toegepast, hier niet. Je merkt aan me dat ik hier emotioneel over word. Niet omdat ik mijn gelijk wil halen, maar omdat ik het jammer vind dat beleidsmakers zich uiteindelijk ook door emoties en de publieke opinie laten beïnvloeden.'

Je maakt het jezelf op die manier niet gemakkelijk, stel ik me zo voor. Voel je je wel eens een roepende in de woestijn?

Na een korte stilte: 'Ik realiseer me dat sociale media niet de plek zijn om een discussie te voeren. Vanmorgen hoorde ik iemand op de radio zeggen: "Sociale media zijn de beerput van de samenleving". Dat zou ik ook gezegd kunnen hebben. Mede om die reden wordt de discussie in het werkveld nog slechts gevoerd in een select gezelschap. Dus roepende in de woestijn? Nee, de mensen met wie ik praat zijn dierbare collega's van wie ik kan leren, en bij wie ik mij veilig genoeg voel om gedachtes te ventileren. Mensen die ik vertrouw.'

De Tinley Academie bestrijkt een breed palet, variërend van (beroeps)opleidingen en cursussen tot workshops en nascholingen. Wat is de rode draad in het geheel?

'Alle docenten – een fantastisch team dat al jaren voor Tinley werkt – zoeken oprecht naar de verbinding tussen mens en dier. Zij willen het gedrag van het dier begrijpen, en de wereld daarin meenemen. Als ik zelf lesgeef, wil ik dat de cursisten na afloop thuis verder gaan zoeken. Als ik hun nieuwsgierigheid heb weten te prikkelen, heb ik het voor elkaar. Ik wil mensen enthousiasmeren.'

Wie zijn de cursisten anno 2020?

'Twintig jaar geleden had je vooral praktijkmensen. Personen die met vallen en opstaan hadden geleerd met dieren om te gaan, en die zich vervolgens in de theorie gingen verdiepen. Nu is er een verschuiving gaande naar mensen die zich gelukkig nog net als toen in dieren willen verdiepen, maar die vaak zo weinig ervaring hebben dat het moeilijker is hen tot een vakbekwaam professional op te leiden. Hoe zich dat uit? Je moet weten hoe het voelt om te staan naast een hond die je te grazen wil nemen, of dat nou is uit angst of uit territoriale agressie. Als professional moet je vlieguren maken. Ik adviseer zo iemand ook om in een asiel te gaan werken waar ze een heleboel moeilijke honden hebben. Stap eens zo'n kennel binnen waar je denkt: o hemel, hoe kom ik hier zonder kleerscheuren weer uit?'

Is het trainen van honden en andere dieren vergelijkbaar?

'Honden zijn, veel meer dan andere dieren, "verworden" tot gezinslid. Uit onderzoeken blijkt ook dat honden bij uitstek geschikt zijn om met ons samen te leven. Dat is fijn om te constateren, maar het kan ook tegen honden werken. Ik heb eind jaren tachtig en begin jaren negentig Duitse herders gefokt. Ik verkocht de pups het liefst aan boeren. "Dan moet die hond buiten slapen!" kreeg ik te horen. "Ja," zei ik, "maar hij mag wel met de boer mee naar het land, hij kan lekker gaten graven en nageboortes van koeien opeten. Joh,

wat een hondenleven!" Wat moet een werkhond als een Duitse herder op een flatje, waar hij hooguit een uurtje beweging per dag krijgt?'

'Als ik hun nieuwsgierigheid heb weten te prikkelen, heb ik het voor elkaar'

Als het over honden gaat, komen in de media overwegend de negatieve verschijnselen aan bod: agressie, bijtincidenten, erfelijkheidsproblemen, gezondheidsklachten, en dergelijke.

'Niet alleen bij honden, maar bij alles is nieuws per definitie negatief. Dat neemt niet weg dat er veel te verbeteren valt in de hondenwereld. Denk maar aan iets als rashonden met gezondheidsproblemen door te korte neuzen. Op wat we doen in de fokkerij, hoeven we inderdaad niet per se trots te zijn. Logisch en goed dat misstanden aangekaart worden. Het is toch misdadig om een dier op de wereld te zetten waarvan je van tevoren weet dat hij vanwege zijn bouw fysiek ongemak zal ondervinden. En wat betreft de bijtincidenten... In dit verband is de term euthanasie bijna een vloekwoord geworden. Wie dat woord gebruikt, wordt welhaast als moordenaar afgeschilderd. Ook hier vanwege een gebrek aan kennis, want niet alles is trainbaar. Je moet er toch niet aan denken dat een hond waarvan je als deskundige kunt voorspellen dat de kans op herhaling significant is, willens en wetens de wereld weer wordt ingestuurd. Een hond waarvan je weet dat die binnen vijf jaar mogelijk een kind voor het leven zal verminken. Dat is toch misdadig? Hoe kan het dat we het als branche zover hebben laten komen dat het woord euthanasie in dit verband nauwelijks nog bespreekbaar is?'

Je bent een podcast begonnen, 'Animal Matters'.

'Dat heb ik gedaan om een platform te creëren waarop deskundigen hun kennis over het gedrag van dieren, dierenethiek en dierenwelzijn kunnen delen. Ik wil een database bouwen waar waardevolle informatie wordt vastgelegd voor toekomstige generaties. Er studeren tegenwoordig mensen af als gedragstherapeut die nog nooit van Loes van den Bogaard hebben gehoord. Iemand die zoveel heeft betekend voor de hondenwereld! Dat is hetzelfde als een psychiater die niet weet wie Freud was.'

Je mag je dan weliswaar geen roepende in de woestijn voelen, een missie heeft Debbie Rijnders wel degelijk.

'Ik ben inderdaad een idealist. Ik geloof in de goedheid van de mens. Rutger Bregman heeft daar een prachtig boek over geschreven: *De meeste mensen deugen*. Ik geloof in opvoeden, in het delen van kennis. In die zin heb ik een missie. Mijn

opvatting is: als mensen kennis krijgen aangereikt, gebeurt er iets met ze. Natuurlijk stoot je af en toe je neus, maar in grote lijnen klopt die visie. Zeker bij kinderen, die nog zonder vooroordeel in het leven staan.'

Hoeveel dieren heb je, behalve kippen?

'Twee paarden, twee pony's, een stuk of wat cavia's, diverse vogels en twee honden. Boaz, de Tatra, en Ayinda, de Duitse herder. Ik heb mijn hele leven Duitse herders uit werklijnen gehad. Tot een jaar of zeven geleden deed ik aan politiehondensport. Dat stuitte in het begin op enige weerstand. Toen ik er 45 jaar geleden mee begon, kreeg ik naar mijn hoofd geslingerd of ik niet beter spruitjes kon gaan schoonmaken. Als ik een fout maakte, kreeg ik te horen: je had ook achter het aanrecht moeten blijven. Als de mannen een fout maakten, was het de schuld van de hond, snap je?'

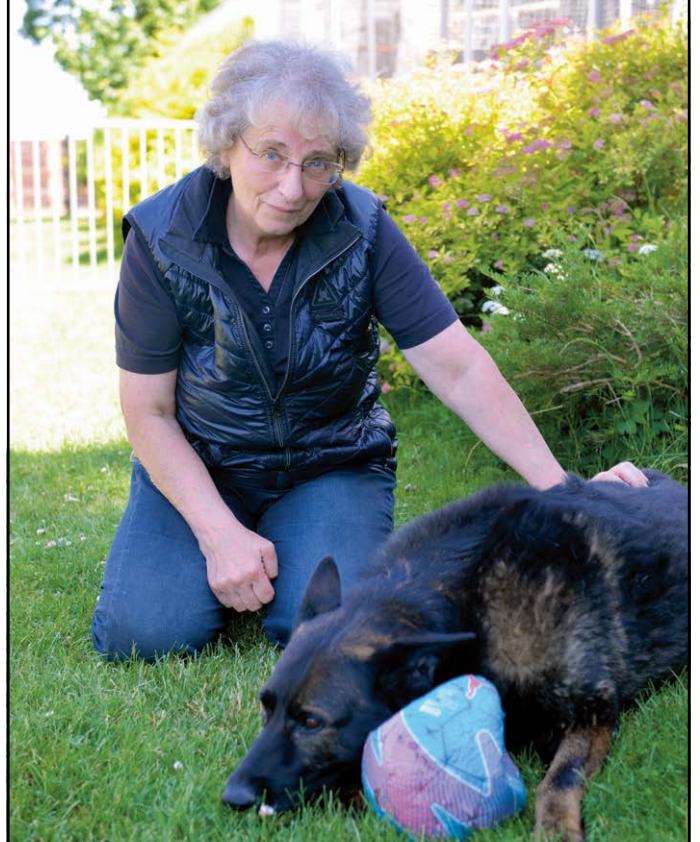
'Dat is hetzelfde als een psychiater die niet weet wie Freud was'

Hoe kwam je, na de Duitse herders, terecht bij de Tatra?

Naast Duitse herders vond ik de Tatra altijd een geweldige hond, hoewel het geen gemakkelijk type is. Ik hou van een stevige hond. Een hond die het hele spectrum van agonistisch gedrag laat zien. Dat vind ik spannend. Zo baas, zo hond, zeg je? Ja, dat klopt wel. Ik zoek de confrontatie niet op, maar schuw die ook niet. Een paar jaar geleden noemde ik de Tatra in een televisie-uitzending met Sacha Gaus een hoogrisicohond. Van oorsprong is dit ras een kuddehond, die al aanslaat wanneer hij in de periferie van de kudde beweging ziet. Die wacht echt niet totdat de wolf bovenop het schaap zit. Dus een Tatra die iets verdachts ziet, pompt zichzelf een beetje op. Dat zei ik ook op de buis. Nou, de rasvereniging heeft me nog net niet tot ongewenst persoon verklaard, maar veel scheelde het niet. Waarom? Een hoogrisicohond is in mijn definitie een hond met een potentieel agressieprobleem als hij niet goed begeleid wordt. Als rasvereniging heb je de verantwoordelijkheid dat te beseffen en uit te dragen. Daarmee voorkom je dat kindjes voor de rest van hun leven beschadigd raken. Je hebt het bij binnenkomst gezien: als je het goed begeleidt, is er niets aan de hand, maar potentieel ben jij de onbekende die zijn schaapskudde bedreigt.'

Hoe ontspan jij?

'Ik fotografeer graag. Ik ontspan in de natuur. Daar ben je zo nietig. Je kunt helemaal niets behalve je eraan overgeven.'

Debbie Rijnders werkt al ruim veertig jaar met dieren. Zij is van oorsprong sociotherapeut voor mensen, maar heeft in 1999 als gedragstherapeut voor dieren het bedrijf Tinley Academie opgericht vanuit de overtuiging dat de juiste kennis over gedrag, emoties en leerprincipes de basis vormen voor een goed begrip van dieren. Debbie heeft veel verschillende soorten dieren getraind, van honden en katten tot paarden en wilde dieren. Daarnaast heeft ze ervaring in het geven van gezondheidstraining bij roofvogels en uilen. Debbie coacht diertrainers in opleiding. Als (co-)auteur schreef ze diverse boeken, waaronder *Van pup tot gezinslid*, *Als Ik Hier! Zeg Loopt 'Te Weg* en het *Handboek papegaaien van A tot Z*. Voor meer info: <https://www.animalmatters.nl/>

Je bent 66. Hoelang blijf je nog doorgaan met werken?

'Ik heb de luxe van een hecht team om mij heen. Tinley is een familie, een gevoel, een passie. Dat team geeft mij de ruimte om iets als *Animal Matters* te starten. Ze weten dat ze mij daar gelukkig en creatief mee houden. Kijk, achter de geraniums zitten is voor mij geen optie. Ik zoek nog steeds naar het antwoord op de vraag: hoe kan ik mensen bereiken en hen laten weten hoe mooi het is om je in de natuur en in dieren te verdiepen. Er is maar één planeet, je hebt maar één leven. Ik geniet hier in Groningen dagelijks van het leven, van de natuur, van de dieren. Ik ben geboren en getogen in de stad, maar ik moet er niet aan denken om daar weer te wonen. Met stenen heb ik helemaal niets.' ■